

Viite

Asia

Kantorahan määrittäminen Venäjällä

Asiasanat	VENÄJÄ, KESTÄVÄ METSÄTALOUS
Hoitaa UM	ITÄ-22
Hoitaa UE	MOS
Koordinoi	
Tiedoksi	EUR-13; GLO-01; GLO-02; GLO-54; ITÄ-01; ITÄ-02; ITÄ-23; ITÄ-24; ITÄ-25; KEO-12; KPO-05; KPO-06; KPO-07; OIK-33; POL-06; STU-00 EUE; KSL-05; MSK; PET; PIE; VAR KTM; MMM/MEO; SM/UO; SP/BOFIT; VM; VNK; YM; YM/ALO; YM/KVY

Venäjän metsätalouden peruseriaatteita on maksullisuus, ts. metsänkäytöstä tulee maksaa hyvitystä sen omistajalle

Ministeri Trutnevin mielestä avoin huutokauppa on luotettavin tapa määritellä venäläisen metsän todellinen arvo. Venäjän hallitus määrittelee kunkin huutokaupan kohteena olevalle metsäalalle lähtöhinnan (vähimmäiskantohinnan).

Kantorahan määrittäminen tulee uudistaa. Konkreettisten metsämaksujen määrittäminen on keskitetty metsävirastolle 1.1.2005 lähtien.

Metsävirasto kannattaa kantohinnan määrittämistä jäännösarvolaskelmaan perustuen. Mallin suurinpuute on, että siinä valtio määrää metsäteollisuuden tuottotason, mikä todennäköisesti johtaa investointien supistumiseen ja pitkällä tähtäimellä aleneviin kantohintoihin

Luonnonvaraministeri Trutnev neuvoo vielä kerran punnitsemaan eri hinnanmäärittäytystapoihin liittyviä mahdollisia hyötyjä ja haittoja.

Kantohinnan määrittäytystapa on tärkeä myös investoimista Venäjälle harkitsevalle Suomen metsäteollisuudelle, sillä se voi olla uhka investointihankkeiden kannattavuudelle.

13.5.2005 pidettiin luonnonvaraministeri Trutnevin aloitteesta luonnonvaraministeriön konsultoivan neuvoston istunto teemalla "Metsätalouden hintapolitiikasta". Metsäviraston johtaja Valeri Roštšupkin vahvisti siellä, että yksi perustavimmista metsätalouden periaatteista on maksullisuus. "Valtion yhteenlaskettu metsätulo on yhteensä noin 20 mrd ruplaa, josta yli 13 mrd tulee tullimaksuista ja 7 mrd kantorahasta ja muista kuudesta metsän käyttömuodosta perittävistä maksuista. Puun kantohinta (hakkuis-ta) muodostaa yli 90% kaikista metsien käyttömaksuista. Tästä syystä objektiivisen ja läpinäkyvän hintapolitiikan luominen metsäsektorille on metsäviraston tärkein strateginen tehtävä."

Roštšupkinin mielestä nykyisin voimassaoleva metsämaksusysteemi on kaukana tavoitteesta, vaikka viimeaikoina onkin hyväksytty eräitä uudistuksia, jotka edistävät Venäjän metsävarojen objektiivista ja markkinahintaan perustuvaa hinnoittelua. Tällaisia uudistuksia ovat mm. se, että 1.1.2005 lähtien konkreettisten metsämaksujen määrittäminen on keskitetty metsävirastolle. Metsävirastolla onkin nyt mahdollisuus korjata aikaisemman systeemin kolme pääheikkoutta:

1. ennen metsämaksut määritettiin suurille alueellisille yksiköille periaatteella "jos yksi metsänkäyttäjä ei maksa, muut maksavat enemmän"
2. metsämaksut eivät muuttuneet tarpeeksi usein: entisessä systeemissä metsäviraston minimihintoja korjattiin vain kerran vuodessa ja tällöinkin korjaus tehtiin kaikkia alueita koskevan yleisen kertoimen avulla
3. metsämaksut eivät ottaneet riittävästi huomioon eroja metsän laadussa ja metsien sijainnissa.

Ministeri Trutnevin mielestä avoin huutokauppa on luotettavin tapa määritellä venäläisen metsän todellinen arvo. Venäjän hallitus määrittelee kunkin huutokaupan kohteena olevalle metsälalle (vähimmäis-) lähtöhinnan. Metsävirasto ehdottaa Roštšupkinin suulla kantohinnan määrittämistä jäännösarvolaskelmaan perustuen. Tässä määrittävissä lopullisen metsäteollisuustuotteen markkinahinnasta vähennetään kaikki tuotantokustannukset mukaanlukien yrittäjän voitto. Jäljelle jäävä summa on kunkin puutavaralajin kantohinta. (ks. myös MOS0035-37)

Markkinaperusteinen hinta = lopputuotteen hinta - tuotantokustannukset - normaali tuotto

Vastauksena Roštšupkinin ehdotukseen ministeri Trutnev neuvoi vielä kerran punnitsemaan eri hinnamääritystapoihin liittyviä mahdollisia hyötyjä ja haittoja.

Kommentti:

Kantohinnanmuodostun on yksi keskeisistä esillä olevista asioista uutta metsälakia laadittaessa ja käsiteltäessä. Aikaisemmin oli tekeillä erillinen lakiesitys metsämaksuista, jossa oli kuvattu kantorahan määrittämiseksi edellä mainittu jäännösarvolaskelma (tai aikaisemmin markkinaperusteinen korkolaskelma). Nyt laskentatapa on vedetty pois lakiesityksistä ja valmistelusta, ja sitä valmistellaan erillään metsälaista.

Kantorahan muodostuminen liittyy läheisesti keskusteluun siitä, kuka on vastuussa metsänhoitotöistä, tienrakennuksesta ja metsänuudistamisesta. Perinteisesti Venäjällä nämä työt ovat olleet valtion vastuulla, ja jos vuokraaja on tehnyt ne siitä on maksettu hänelle korvaus.

Kantoraha on nähtävissä metsänomistajan pääomatuloksi, joka sisältää metsämaan hankintakustannuksen korkoineen, metsänkasvattamisen kustannukset, metsäteiden rakentamisen kustannukset sekä yrittäjän voiton. Kantorahaa määritettäessä olisi ensin tehtävä rajaus, mitä kaikkea kantoraha Venäjällä sisältää: kuuluuko metsän kasvattamisen kustannukset metsävuokraajalle vai valtiolle? Jos kaikki metsänhoitovelvoitteet on siirretty vuokraajalle, valtion kantorahaosuuden tulisi kattaa vain metsänhankinnan aiheuttamat teoreettiset kustannukset sekä sen omistamisesta valtiolle tuleva teoreettinen tuotto. Jos taas valtio tulee vastaamaan kaikista metsänhoidon kustannuksista, myös korkeampi kantohinta olisi perusteltu. Yleensä venäläinen keskustelu kompastuu tämän perusfilosofian unohtamiseen.

Markkinaperusteinen kantohintalaskelma on Venäjälle kopioitu Kanadan mallista. Mallin suurin vaara piilee siinä, että valtio määrittelee yrittäjän voiton suuruuden. Jos tehokkaammin toimiva yritys ei saa investointinsa vastineeksi parempaa katetta, investointeja ei tehdä. Lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä tämä malli siis johtaa investointien pysähtymiseen ja metsäteollisuuden rapistumiseen. Pitkällä aikavälillä laskentatapa johtaa valtion piilotukseen teollisuudelle alhaisten kantohintojen muodossa: koska teollisuus on tehotonta ja tappiollista ja puun jäännösarvo siten pieni. Kanadassa on joskus nähty jopa

negatiivisia kantohintoja. Malli myös kyseenalaistaa välillisesti puuntuotannon tavoitteet, sillä useilla alueilla Kanadassa on nähty tukilla pienempiä kantohintoja kuin kuidulla.

Kanadan metsätaloudessa toteutuneet alhaiset kantohinnat ja metsäteollisuuden kehityksen taantuma ovat päinvastaisia kantohinnan määrittelymallin seurauksia metsäviraston tavoitteisiin nähden, ja niiden pitäisi toimia varoittavana esimerkkinä mallin soveltamiselle.

Nykymuotoisen markkinaperusteisen mallin vaarallisuutta korostaa entisestään venäläinen käsitys normaalituotosta ja sen jakamisesta. Venäläisessä ajattelussa normaalituoton ylittävä korko ei ole tulostosta yrittäjän toiminnasta vaan se on valtio-omistajalle kuuluva tulo, joka voidaan käyttää investointeihin ja toiminnan kehittämiseen. (Moisejev 2002). Normaalituotoksi on Venäjällä aiemmin yleisesti hyväksytty 15 % **korjuu**kustannuksista.

Tässä ajattelussa piilee kaksi heikkoutta:

1. Normaalituoton ylittävä osa kuuluu valtiolle, vaikka se on kokonaisuudessaan yrityksen puunjalostusinvestointien aikaansaannosta. Valtiolle tulisi pikemminkin kuulua perusosa, jonka ylitys olisi yrittäjän voittoa. Tämä olisi kannustava järjestelmä ja johtaisi investointeihin
2. Metsäteollisuudessa hakkuun kustannukset ovat pieni osa verrattuna investointi- tai tuotantokustannuksiin. Vaikka 15% olisi yrittäjän voitto koko teollisesta toiminnasta, sekään ei nykytilanteessa Venäjällä riittäisi välttämättä kattamaan investointien tuottovaatimuksia.

Edellä olevat näkemykset valtion roolista pohjaavat neuvostoliittolaiseen ajatteluun, josta tulisi siirtyä markkinatalouteen ja nähdä yritystoiminta ja tuotantokoneisto, ei valtio-omistaminen, tuottojen tekijänä.

Ministeri Trutnevin kehoitus vielä tutkia kantohintajärjestelmän hyviä ja huonoja puolia on erinomainen ja se toivottavasti johtaa Venäjällä asian tarkempaan pohdiskeluun. Pohdiskelu saattaa jäädä kyhyeksi, sillä Anatoli Pavlovits Petrov, Koko Venäjän metsätalouden täydennyskoulutusinstituutin rehtori on juuri julkaissut metsäalan oppikirjan, jossa markkinaperusteisen kantohinnan määrittämetodologia esitetään pohjaksi metsämaksujen määrittämiseksi Venäjällä. Professori Petrov on hyvin lähellä metsälakia valmistelevia organisaatioita ja toimii asiantuntijana sekä VF:n liittokokouksen liittoneuvoston (parlamentin ylähuone)että valtioduuman (parlamentin alahuone) metsälakia käsittelevissä komiteoissa. Julkaisujankohdan huomioon ottaen on hyvin todennäköistä, että kirjoittajalla on sisäpiirin tietoa metsämaksujen tulevaisuuden määrittäytavoista.

Metsämaksujen (kantohinnan) määrittämisperusteet ovat tärkeitä myös investoimista Venäjälle harkitsevalle Suomen metsäteollisuudelle, sillä ehdotettu kantohintajärjestelmä voi toteutuessaan uhata investointien kannattavuutta.

LIITTEET

-